

PEDAGOGIK JARAYONLAR. OILA VA MAKTAB O'RTASIDAGI HAMKORLIK

Parpiyeva Maxliyo Inamjanovna

Namangan viloyati Davlatobod tuman MMTB ga qarashli 64-sonli umumiy
o'rta ta'lim maktabining Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

E-mail: Parpiyevamaxliyo@gmail.uz

ANNOTATSIYA:

Ushbu maqola oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik bolalarning hayotida ikki muhim sohasi o'zganish va rivojlanish bosqichlari maktab va oila hamkorligi asosida Jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichlari haqida so'z boradi.

Kalit so'z: Ta'lim, Oila, jamiyat, istiqlol, maktab, muhim omillar, muammolar, Qonunlar.

Ta'lim to'g'risidagi qonunda bolalarning o'z vaqtida ta'lim olishlari uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishni, bolalarni axloqiy jihatdan tarbiyalashni, ularda mehnat ko'nikmalarini, jamoat mulkini hurmat qilishni o'rgatish va bolaning sog'lig'i va to'liq jismoniy rivojlanishiga alohida g'amxo'rlik qilishni takidlaydi. Oilaviy hayotning burungi uslubining ta'siri ostida o'sayotgan shaxsning axloqiy va ijtimoiy yo'nalishi, uning qadriyat yo'nalishlari va psixologik munosabatlari shakllanadi. Oilaning o'sib borayotgan bolaga ta'siri boshqa barcha tarbiyaviy ta'sirlardan kuchliroqdir. Aynan oila shaxsning shakllanishi jarayoni va natijalariga ma'lum darajada ta'sir qiladi. Bolaning yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega shaxs sifatida shakllanishi oilada sodir bo'ladi. Oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik tobora dolzarb va talabga aylanib bormoqda. Ikkala tomon ham ba'zan adolatli da'volarini taqdim etadilar. Shunday qilib, o'qituvchilar ota-onalarning farzandlarining maktab hayotiga qiziqishi yo'qligi, ba'zida ma'lumotlarning pastligi, axloqiy qadriyatlarning yo'qligi, passivligi haqida shikoyat qiladilar. Ota-onalar, o'z navbatida, ortiqcha ish yuki, o'qituvchining befarqligi va bolalar jamoasidagi munosabatlardan norozi. Buyuk rus o'qituvchisi V. Suxomlinskiy yozganidek: "Ildizlar oilada shakllanadi, undan keyinchalik shoxchalar, gullar va mevalar o'sadi. Oilaning axloqiy donoligi maktabning pedagogik donoligiga asoslanadi. Islohotlar davrida ta'lim tizimi shunchalik tez o'zgaradiki, ota-onalar ko'pincha ta'lim sohasiga e'tibor qaratgan holda bu o'zgarishlar to'g'risida etarlicha tasavvurga ega bo'lmaydilar o'quv faoliyati asosan ularning maktab tajribasidan kelib chiqadi, bu ko'pincha orqada qoladi zamonaviy talablar. Ushbu tafovutni hal qilish uchun o'qituvchi o'quv

jarayonini iloji boricha ochiq, xabardor va ota-onalarga etkazishi kerak. Maktabdagi amaliyotim shuni ko'rsatadiki, agar ota-onalar, ular o'rtasida o'zaro tushunish bo'lsa, maktab va o'qituvchi bilan faol hamkorlik qilishga intilishadi. Va u birgalikdagi faoliyatda tug'iladi. Shunday qilib, o'qituvchi oila va maktab o'rtasidagi hayotiy hamkorlik dasturining tashkilotchisi bo'lish uchun g'amxo'rlik qilishi kerak. O'qituvchilarning ushbu yo'nalishdagi asosiy vazifalari: oilani birlashtirish, oilani birlashtirish, ota-onalar va bolalar o'rtasidagi munosabatlarni o'rnatish, oilada bolaga qulay sharoitlar yaratish, shuningdek, oilani har tomonlama, tizimli ravishda o'rganish va bolaning oilaviy tarbiyasini rivojlantirish. O'qituvchi xohlasa ham, xohlamasa ham, ota-onalar bilan aloqa qilishi kerak. O'qituvchi-ota-onalar" munosabatlari ma'lum bir shaklda va ularning ishtirokchilarining bevosita aloqalarisiz mavjud bo'lib shakllanishi mumkin. Bu holda birlashtiruvchi aloqa - bu bola. Biroq, ota-onalar va maktab o'rtasidagi aloqaning yo'qligi, shuningdek, maktab va ota-onalarning muvofiqlashtirilmagan xatti-harakatlari bolaning ta'lim va tarbiyasiga zarar etkazadi. Qarorda tushunmovchilik va kelishmovchiliklardan saqlaning pedagogik muammolar quyidagi axloqiy me'yorlarga tayanish o'qituvchi bilan bolalarga yordam beradi:

- o'quvchilarning ota-onalari oldida bolalarni tarbiyalash va, ularning psixologik va pedagogik qobiliyati uchun javobgarlik hissi;
- ota-onalar bilan pedagogik aloqalarni faol va doimiy ravishda izlash (faqat yordam kerak bo'lganda ular bilan bog'lanish o'rniga);
- ota-ona tuyg'ulariga hurmat bilan munosabatda bo'lish, bolalarning qobiliyatlari va ularning xatti-harakatlariga beparvolik va asossiz baho berishning oldini olish;
- ota-onalarning bolalar oldida obro'sini oshirish (ota-onalarning bu fazilatlari va qobiliyatlarini inobatga olgan holda bolalarga ota-onalarning eng qimmatli fazilatlari ko'rsatish) o'quv faoliyati);
- ota-onalar uchun zarur bo'lgan talablarni taqdim etishda xushmuomalalik va oqilona (o'z vazifalarini ularga yuklamaslik muhim);
- kasbiy o'zini o'zi rivojlantirish jarayonida ularni hisobga olgan holda, ularga yuborilgan tanqidiy bayonotlarni qabul qilishda sabr-toqat.
- Ta'lim jamoasi sifatida oila bir qator o'ziga xos xususiyatlarga ega. Birinchidan, bu nafaqat umumiy maqsad, balki qarindoshlik ham birlashtirgan jamoadir. Ota-ona hissiyotlari, ota-ona sevgisi - bu shaxsiyat rivojlanishini tezlashtiradigan o'ziga xos katalizator. Bu nisbatan barqaror jamoa bo'lib, u erda aloqa doimiy ravishda, eng keng sohalarda va turli tadbirlarda olib boriladi.
- Oila har xil yoshdagi jamoadan iborat bo'lib, unda oqsoqollar bolalarning tabiiy tarbiyasi vazifasini bajaradilar, katta avlodlarning tajribalari yoshlarga beriladi.

• Aynan oilada ta'lim olinadi va ta'minlanadi muhim fazilatlar shaxsiyat. Unda bola dunyo haqida birinchi g'oyalarni oladi, bu erda shaxsning axloqiy shakllanishiga asoslanadigan tushunchalar, qarashlar, his-tuyg'ular, odatlar jamlangan. Faqat oilada chinakam qarindoshlik madaniyatini yaratish va ko'paytirish, eng muhim ijtimoiy rollarni o'zlashtirish, madaniyatni shakllantirish, axloqiy tajribani boyitish, bolalarning jinsiy tarbiyasini o'tkazish va kelajakda oilaviy hayotga tayyorlash mumkin.

Maktab-oilaviy o'zaro munosabatlarning zarurati va ahamiyati ravshan. Oila tengdoshlarning jamoasi bo'lishi va maktabga muvofiq harakat qilishi kerak, shuning uchun o'qituvchilarning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat.

• ota-onalarga kattalar va bolalar, oila a'zolari uchun uslublar, uslublar va o'qitish uslublarini o'rgatish;

• ijobiy va salbiy vaziyatlarni tan olishga yordam berish.

Ijtimoiy-psixologik xavfsizlik, bolaning yutuqlari muvaffaqiyati uning rivojlanishiga kim va qanday ta'sir qilishiga bog'liq. Bola ko'p vaqtini maktabda va uyda o'tkazadi, shuning uchun o'qituvchilar va ota-onalarning ta'siri bir-biriga zid emas, balki bola tomonidan ijobiy va faol qabul qilinishi juda muhimdir.

Agar o'qituvchilar va ota-onalar ittifoqchi va tengdosh bo'lsa, ular ta'lim muammolarini qiziqish va muvofiqlik bilan hal qilishsa, bu mumkin.

Oila bilan o'zaro munosabatlar maktab va har bir o'qituvchi ishidagi dolzarb va murakkab muammolardan biridir. Agar o'qituvchilar va ota-onalar ittifoqchi va tengdosh bo'lsa, ular ta'lim muammolarini qiziqish va muvofiqlik bilan hal qilishsa, bu mumkin. Oila bilan o'zaro munosabatlar maktab va har bir o'qituvchi ishidagi dolzarb va murakkab muammolardan biridir. Oilalar juda farq qiladi, ularning har biri o'z muammolari va qiyinchiliklariga ega, shuning uchun oila bilan qanday munosabatda bo'lish kerakligi haqidagi savolga tayyor va faqat to'g'ri javob berish mumkin emas. Ko'p narsa o'qituvchining mahoratiga bog'liq bo'lib, u muayyan vaziyatda ota-onalar va bola bilan o'zaro aloqa qilish usullari va vositalarini tanlashda to'g'ri qaror qabul qilish uchun har xil holatlar majmuasini tahlil qilishi kerak. O'zaro ta'sirning asosiy belgilari, xususiyatlari, munosabatlar, O'qituvchilar va ota-onalar bilan aloqada bo'lgan bolalar bir-birlarini ongli ravishda tushunishlari, G'oyalarning xolisligi ularning bir-birini qanday qabul qilishiga, bu qanday sharoitda sodir bo'lishiga bog'liq. Xulosa o'rnida shuni aytish joizki Oila va maktab o'rtasidagi hamkorlik bolalarning kelgusida ma'nan barkamol shaxs sifatida rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Averin, V.A. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish psixologiyasi: [qo‘llanma](#) / V.A. Averin. - 2-nashr. tanaffus - Sankt-Peterburg: Mixaylov V.A. nashriyoti, 2000 yil.
2. Adler A. Amaliyot, individual psixologiya nazariyasi. - M., 1995
3. Ziyonet. co m.